

Annotation

It was implemented the estimation of sugar beet and sugar production in Ukraine from 2001 to 2012. It was calculated the forecast of sugar beet yield and sugar production in Ukraine until 2014. It was established that the sugar beet production needs to focus in the most favorable regions for growing of this crop, the soil and climatic conditions of which provide the high levels of productivity and quality of roots. It was substantiated the directions of diversification of marketable products of sugar factories that will help to increase the efficiency of sugar beet production. It was determined the ways of increasing the effectiveness of sugar beet production and ensuring the sustainable development of enterprises of the industry that requires activation of state support producers.

Key words: *sugar beet, sugar, cost, price, the efficiency of production, diversification, government regulation.*

УДК 336.74

**Тимощук Л.І.,
викладач кафедри фінансів, обліку і аудиту,
Рівненська філія ПВНЗ «Європейський університет»**

МОНЕТАРНІ ВАЖЕЛІ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Постановка проблеми. Важлива роль у забезпеченні посткризового відновлення економіки України належить Національному банку України, грошово-кредитна політика якого є ключовою складовою загальноекономічної політики держави. Як свідчить світова практика, роль центрального банку зростає саме у посткризовий період чи на переломних стадіях економічного циклу. Шляхом застосування монетарних інструментів та заходів регулятор спроможний ринковими методами стимулювати економіку до саморегулювання та відновлення, згладити циклічні коливання, посилити позитивні та уповільнити негативні тенденції в динаміці економічних показників, чутливих до монетарних чинників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема формування та реалізації грошово-кредитної політики у вітчизняній літературі висвітлена досить широко. Наукові праці В. О. В. Дзюблюка, А. О. Єпіфанова, І. О. Лютого, А. М. Мороза, М. І. Савлука, В. С. Стельмаха, В. А. Юценка присвячені різноманітним аспектам зазначеної проблеми, зокрема особливостям застосування відповідних грошово-кредитних інструментів та регулюванню у фінансово-кредитній системі. Визнаючи безумовну важливість та значимість цих напрацювань, зазначимо про необхідність висвітлення проблеми використання монетарних важелів у врегулюванні посткризових наслідків в економіці та забезпеченні економічного зростання.

Постановка завдання. Завданнями даної статті є: аналіз монетарних показників розвитку економіки; дослідження впливу засобів грошово-кредитного впливу на макроекономічні процеси (забезпечення економічного зростання та цінової стабільності); визначення місця центрального банку країни у реалізації загальнодержавної політики економічного розвитку; розкриття механізму використання монетарних важелів для забезпечення сталого розвитку національної економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. У рамках чітко визначеної чинним законодавством ієрархії цілей Національний банк повинен виконувати покладені на нього функції щодо забезпечення стабільності національної грошової одиниці та опосередкованого впливу на забезпечення стійких темпів економічного зростання [7].

Стабільність грошової одиниці – це відносна незмінність вартості, яку представляє грошова одиниця в обігу і яка виражається у купівельній спроможності грошей. Формами прояву стабільності грошової одиниці є: стабільність цін на товари і послуги (рівень інфляції, який забезпечує прогнозні темпи економічного зростання, підвищення реальних доходів населення і є скоординованим із динамікою валового внутрішнього продукту та обмінного курсу національної валюти); стабільність цін на кредитні ресурси (незмінність ставки за кредитами або така її динаміка, яка корелює із рівнем інфляції, обмінним курсом та обліковою ставкою Національного банку України); стабільність обмінного курсу національної валюти (незмінність курсу або така його динаміка, яка скоригована з рівнем внутрішньої інфляції і забезпечує рівновагу платіжного балансу) [8, с. 25].

Найголовнішим здобутком посткризового періоду розвитку вітчизняної економіки стало закріплення низхідного тренду інфляційних процесів. Індекс споживчих цін (грудень 2011 р. до грудня 2010 р.) зменшився до 4,6% (у 2010 р. він становив 9,1%) (табл. 1). Відносно низький показник інфляції дав змогу забезпечити збереження вартості заощаджень населення та позитивно вплинув на динаміку реального ефективного обмінного курсу, що створило підґрунтя для подальших позитивних зрушень у

макроекономічній сфері та на фінансовому ринку. У 2012 р. значення індекса споживчих цін склало (-0,02%) [1; 3].

Сприятливі умови розвитку національної економіки (зростання ВВП України за підсумками 2011 р. склало 5,2%), а також стійка тенденція щодо зниження інфляції давали змогу Національному банку України активно застосовувати важелі процентної політики для стимулювання процесів економічного зростання [2, с. 3].

Таблиця 1

Динаміка показників монетарної сфери економіки України за 2008-2012 рр.

Показники	2008р.	2009р.	2010р.	2011р.	2012р.	Відхилення	
						2012р. від 2011р.	2012р. від 2008р.
1. Індекс споживчих цін, грудень до грудня попереднього року, %	122,3	112,3	109,1	104,6	0,98	-103,62	-121,32
2. Облікова ставка НБУ на кінець періоду, %	12,00	10,25	7,75	7,75	7,5	-0,25	-4,5
3. Середньозважена ставка за всіма операціями рефінансування, %	15,30	16,70	11,60	12,40	7,8	-4,6	-7,5
4. Монетарна база, млн. грн.	186,67	194,97	225,69	239,89	255,3	15,41	68,63
5. Грошова маса, млн. грн.	515,73	487,3	597,87	685,52	773,2	87,68	257,47
6. Грошовий мультиплікатор, разів	2,76	2,50	2,65	2,86	3,03	0,17	0,27
7. Питома вага готівки в структурі грошової маси, %	30,0	32,2	30,6	28,1	26,29	-1,81	-3,71

Джерело : складено автором на основі даних офіційного сайту НБУ

Зокрема, з метою підтримки ринкових тенденцій щодо здешевлення вартості кредитів Національний банк України з 23 березня 2012 року знизив на 0,25 в. п. до 7,5 % річних облікову ставку, яка є базовою ставкою щодо інших процентних ставок Національного банку України. У 2012 р. порівняно із 2008 р. облікова ставка знизилась на 4,5%. Відповідно, знижувалися середньозважені відсоткові ставки Національного банку України на 7,5% за досліджуваний період та на 4,6% у 2012 р. порівняно із 2011 р. [4; 5; 6].

«Покриття» обліковою ставкою індексу споживчих цін у 2011-2012 рр. позитивно вплинуло на збільшення загального обсягу депозитів до 567,9 млрд. грн. (або на 16,1%). Таке зростання відбулося завдяки збільшенню депозитів як у національній (13,8%), так і в іноземній валютах (19,2%). У цілому динаміка депозитів у 2012 році характеризувалася стабільним зростанням, яке відбувалося як за рахунок приросту депозитів суб'єктів господарювання, так і населення. Так, депозити фізичних осіб у 2012 році збільшилися на 19,0 % – до 365,9 млрд. грн. Такий приріст досягнуто за рахунок зростання вкладень у національній та в іноземній валютах, яке становило 16,3% та 21,8 % відповідно. Депозити юридичних осіб за 2012 рік збільшилися на 11,2% – до 202,0 млрд. грн. Приріст депозитів у національній валюті становив 10,5%, в іноземній – 12,7% [4].

Монетарна база за 2012 рік збільшилася на 6,4 % – до 255,3 млрд. грн. З урахуванням активізації процесів мультиплікації коштів такий приріст монетарної бази, з одного боку, був цілком достатнім для обслуговування процесів економічного розвитку в умовах наявних темпів зростання ВВП, а з іншого – не провокував накопичення монетарних ризиків стабільності грошової одиниці. Збільшення грошового мультиплікатора (до 3,03 за станом на 01.01.2013 р. порівняно з 2,86 за станом на 01.01.2012 р.) відображало посилення здатності грошово-кредитної системи перерозподіляти наявні кошти та забезпечувало більш прискорені темпи збільшення грошової маси порівняно з монетарною базою.

Грошова маса за 2012 рік зросла до 773,2 млрд. грн. (або на 12,8%). Збільшення грошової маси відбулося як за рахунок готівкової, так і депозитної складових. Зокрема, обсяг готівки поза банками за 2012 рік збільшився на 5,5 % – до 203,2 млрд. грн. Оптимізація Національним банком України вимог з формування обов'язкових резервів у напрямі стимулювання банків до залучення довгострокових коштів відповідним чином відобразилася на строковій структурі їх депозитів. Так, питома вага довгострокових депозитів у їх загальному обсязі за станом на 01.01.2013 р збільшилася до 34,7% з 33,1% за станом на 01.01.2012 р. [4].

Грошово-кредитна політика повинна бути взаємоузгоджена із інвестиційною, фіскальною, валютною політикою, які є складовими загальноекономічної політики національної економіки. Механізм реалізації грошово-кредитної політики реалізується через монетарні важелі (інструменти) та заходи, що проводяться центральним банком і мають вплив на діяльність суб'єктів економіки з метою досягнення економічних цілей (забезпечення сталого економічного розвитку країни, цінової стабільності тощо) (рис. 1).

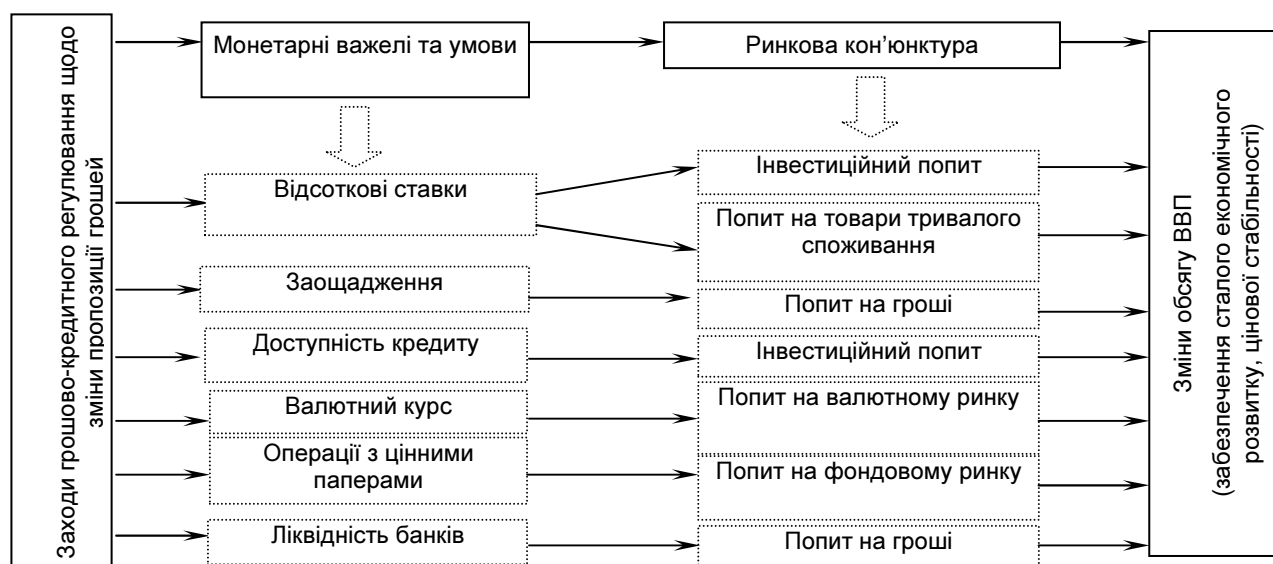

Рис. 1. Механізм забезпечення сталого економічного розвитку країни на основі використання монетарних важелів та їх впливу на ринкову кон'юнктуру

Вектор реалізації монетарної політики повинен бути направлений на підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки, забезпечення стабільності фінансової системи, підвищення попиту на товарному, грошовому, валютному, фондовому ринках.

Можливість застосування монетарних важелів стимулювання економічного зростання потребує ефективного інституційно-правового забезпечення, зокрема: законодавчого розширення повноважень НБУ у сфері регулювання структури кредитного портфелю комерційних банків; створення спільного консультативного органу – «посередника» між НБУ та Міністерством фінансів України для координуваності монетарної і фіскальної політик; синхронізації регулювання діяльності банків та небанківських фінансово-кредитних установ, які працюють і інших сегментах фінансового ринку за допомогою обміну інформацією між їх регуляторами (НБУ та Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг).

Крім того, реалізація монетарної політики на сучасному етапі повинна мати стимулюючий характер, що, в свою чергу, потребує відновлення та стабілізації кредитної підтримки реального сектора економіки. Зокрема, необхідно впроваджувати механізми державного регулювання (субсидування) процентних ставок за кредитами, що надаються на реалізацію інвестиційних проектів у пріоритетних галузях економіки; застосовувати регуляторні стимули щодо довгострокового інвестиційного кредитування комерційними банками суб'єктів господарювання.

Висновки з проведеного дослідження. Аналіз заходів монетарного регулятора за досліджуваний період та одержаних економічних ефектів переконує, що завдяки ефективним заходам Національного банку України були створені відповідні монетарні умови для зростання вітчизняної економіки.

Відповідно до Основних засад грошово-кредитної політики на 2013 рік, головним критерієм успішності проведення грошово-кредитної політики є підтримання в середньостроковій перспективі низьких стабільних темпів інфляції. Річний показник приросту індексу споживчих цін у 2013-2014 роках має стабілізуватися в діапазоні 4-6 %, а починаючи з 2015 року, – утримуватися в межах 3-5%. Таким чином, монетарні чинники впливу на стабільність грошової одиниці контролюватимуться через регулювання обсягу монетарної бази, яка розглядатиметься як операційний орієнтир грошово-кредитної політики.

Бібліографічний список

1. Аналіз інфляції (грудень 2012 року) // Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=119917>.
2. Колобов Ю. Монетарні параметри розвитку економіки України / Ю. Колобов // Вісник НБУ. – 2012. – № 4. – С. 3-7.
3. Макроекономічний огляд за грудень 2012 року // Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=127941>.
4. Монетарний огляд за 2012 рік // Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=503712>.
5. Основні засади грошово-кредитної політики на 2013 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=127394>.

6. Основні тенденції грошово-кредитного ринку України за грудень 2012 року // Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=100361&cat_id=107918.

7. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.1999 р. № 679-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=679-14&p=131586111068405/>.

8. Шаринська О. Є. Цінова стабільність: сутність та місце у системі цілей грошово-кредитної політики / О. Є. Шаринська // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : [збірник наукових праць]. – Суми : ВВП «Мрія-1» ЛТД, УАБС НБУ, 2005. – Т. 13. – С. 24-33.

Анотація

У статті проаналізовано основні монетарні важелі (показники) впливу на розвиток економіки, зокрема облікову ставку, середньозважену ставку за операціями рефінансування, монетарну базу, грошову масу, грошово-кредитний мультиплікатор. Визначено місце центрального банку у сфері реалізації загальнодержавної та грошово-кредитної політики у посткризовий період. Проаналізовано зміни показників монетарної сфери економіки у взаємозв'язку із макроекономічними показниками розвитку. Представлено грошово-кредитний механізм забезпечення сталого економічного розвитку країни на основі використання грошово-кредитних важелів та їх впливу на кон'юнктуру ринку.

Ключові слова: монетарні важелі, стабільність грошової одиниці, економічне зростання.

Аннотация

В статье проанализированы основные монетарные рычаги (показатели) воздействия на развитие экономики, в частности учетная ставка, средневзвешенная ставка по операциям рефинансирования, монетарная база, денежная масса, денежно-кредитный мультипликатор. Определено место центрального банка в сфере реализации общегосударственной и денежно-кредитной политики в посткризисный период. Проанализированы изменения показателей монетарной сферы экономики во взаимосвязи с макроекономическими показателями развития. Представлен денежно-кредитный механизм обеспечения устойчивого экономического развития страны на основе использования денежно-кредитных рычагов и их влияния на конъюнктуру рынка.

Ключевые слова: монетарные рычаги, стабильность денежной единицы, экономический рост.

Annotation

The main monetary instruments (indicators) impact on the economy, including the discount rate, the average rate on refinancing operations, the monetary base, the money supply, the monetary multiplier are analyzed in the article. The place of the central bank in implementing national and monetary policy in the post-crisis period is defined. Analyzed changes in rates of monetary sectors of the economy in relation to the macroeconomic development indicators (gross domestic product, the price level). Improved monetary mechanism of sustainable economic development through the use of monetary instruments.

Key words: monetary levers, currency stability, economic growth.

УДК 658.589 : 664(477)

**Дерманська Л.В.,
викладач кафедри обліку і аудиту
Чортківського інституту підприємництва і бізнесу
Тернопільський національний економічний університет**

МІСЦЕ УКРАЇНИ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ІННОВАЦІЙНОМУ ПРОСТОРИ

Постановка проблеми. Головною умовою досягнення довготривалих позитивних темпів економічного розвитку як економіки країни в цілому, так і окремих її підприємств, є активна інноваційна сфера діяльності. Однак проблема полягає в тому, що перехід до ринкових умов, який завершується в Україні, не дав відповідного розвитку структурно-функціональної організації зовнішнього та внутрішнього ринків, поштовху розвитку інноваційних процесів зокрема. Таким чином, ускладнюється реалізація найважливіших завдань: як технологічне оновлення традиційних галузей економіки і створення нових виробництв.

Вирішення даних проблем не можливо здійснити без інтеграції в міжнародний економічний простір, а саме через процес вивчення і впровадження досвіду країн, які набули помітного інноваційного спрямування економіки.